

REPERE METODOLOGICE

PRIVIND INDIVIDUALIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL

Pornind de la prevederile Codului Educației în conformitate cu care misiunea educației se realizează prin satisfacerea cerințelor educaționale ale individului, este necesar și important ca politicile și practicile educaționale să asigure oportunități și șanse egale de dezvoltare pentru toți.

Acest deziderat se realizează prin educație incluzivă, care se bazează pe următoarele axiome:

- orice copil, elev poate obține rezultate educaționale;
- instituțiile de educație timpurie, școlile se adaptează la necesitățile individuale ale fiecărui copil;
- copiii, elevii diferă între ei în multe feluri, iar aceste diferențe sunt resurse valoroase, oportunități de învățare și nicidecum obstacole;
- nevoile educaționale diverse, capacitățile copiilor, elevilor și ritmurile lor diferite de dezvoltare și învățare pot fi satisfăcute prin **individualizarea procesului educațional**.

Individualizarea este un factor esențial în asigurarea incluziunii educaționale a copilului, elevului cu cerințe educaționale speciale (CES) și al educației de calitate, în general. Din această perspectivă, individualizarea presupune reconstrucția continuă a corelațiilor necesare între principalele componente ale procesului educațional (predare-învățare-evaluare), proiectarea și realizarea lor în manieră flexibilă, individualizată, în contexte/situații psihosociale variate.

Asistența educațională individualizată se realizează, în primul rând, la nivel de grupă, clasă, prin adaptări curriculare, tehnologii didactice adecvate, dar și prin asistarea copilului, elevului, după caz, de către cadrul didactic de sprijin, psiholog, logoped, alți specialiști în terapii specifice.

Sugestii privind proiectarea didactică din prisma individualizării procesului educațional

În conformitate cu prevederile documentelor de politici educaționale, procesul educațional este centrat pe implementarea Curriculumului Național, care constituie documentul normativ principal al acțiunilor educaționale. Întemeiat pe principiile de bază ale învățământului, curriculumul vizează demersul didactic din perspectiva formării unui sistem pertinent de competențe menite să asigure interesele și cerințele educaționale ale copiilor, elevilor, în scopul dezvoltării personalității și asigurării inserției sociale. În acest sens, cadrele didactice urmează să adapteze procesul didactic la condițiile clasei și ale fiecărui elev în parte. În contextul individualizării procesului educațional, Curriculumul se adaptează la cerințele copiilor, elevilor și nu invers.

Procesul educațional individualizat trebuie să fie unul bine planificat și organizat. Ca instrument de sprijin în planificarea și organizarea procesului educațional individualizat pentru copiii, elevii cu cerințe educaționale speciale servește Planul educațional individualizat (PEI). Planul educațional individualizat este parte componentă a pachetului de documente curriculare care facilitează incluziunea copilului, elevului în procesul educațional general, asigură dezvoltarea psihofizică a acestuia în funcție de potențialul și necesitățile de dezvoltare.

Individualizarea prin intervenții curriculare poate avea loc prin:

- **adaptări curriculare** (adaptarea strategiilor de predare-învățare-evaluare);
- **modificări curriculare** (modificarea finalităților, conținuturilor și/sau strategiilor). Individualizarea procesului educațional prin **adaptări curriculare** presupune identificarea și utilizarea acelor strategii de predare-învățare-evaluare care asigură progrese în dezvoltarea copilului, elevului cu CES, corelarea/adaptarea acestora

la potențialul copilului, elevului, pentru asigurarea realizării finalităților educaționale conform Curriculumului general. În acest sens, copilul, elevul cu CES va realiza *curriculumul general, cu adaptări ale strategiilor de predare-învățare/evaluare*.

Adaptările curriculare se stabilesc, prin consens, de către echipa PEI și se consemnează în PEI-ul copilului, elevului.

Individualizarea procesului educațional prin **modificări curriculare** presupune modificarea finalităților educaționale și a conținuturilor din curriculumul general și adaptarea tehnologiilor de predare-învățare-evaluare, în funcție de potențialul elevului. În acest sens, elevul cu CES va realiza un **Curriculum modificat (CM)**.

Modificările curriculare, în funcție de cerințele și necesitățile elevului, pot viza componentele structurale ale curriculumului: finalitățile, conținuturile. Modificările curriculare se stabilesc din perspectiva asigurării implicării plene a elevului în procesul educațional.

Modificările curriculare pot fi realizate prin **simplificare, comasare** sau **excludere**.

Modificările curriculare *prin simplificare* vizează reducerea parțială a gradului de complexitate a finalităților și/sau conținuturilor.

La nivel de disciplină școlară, modificările curriculare *prin excludere* presupun omiterea unor finalități, conținuturi, pe care elevul cu CES nu le poate accesa/achiziționa.

Modificarea prin comasare, la nivel de Curriculum la disciplina școlară, admite îmbinarea unor finalități și/sau conținuturi, în funcție de CES ale elevului.

În funcție de evoluția în dezvoltare a elevului, adaptările și modificările curriculare pot fi tranzitive: de la modificări la adaptări ale procesului educațional și viceversa. Deciziile respective sunt condiționate de rezultatele monitorizării și realizării PEI-ului.

Curriculum modificat se va elabora pentru elevii cu cerințe educaționale speciale, din treapta primară și gimnazială, al căror potențial de învățare nu corespunde finalităților de învățare din curriculumul general conform vârstei. Decizia cu privire la elaborarea curriculumului modificat ține de competența cadrului didactic la disciplină, examinată și agreată de echipa PEI. Curriculumul modificat se examinează și se aprobă, în calitate de componentă a PEI, de către Consiliul Pedagogic. Curriculum modificat poate fi elaborat la una sau mai multe discipline de studiu. Cadrul didactic va proiecta și realiza curriculum modificat pornind de la potențialul actual de învățare al elevului, cunoscând bine punctele forte, necesitățile copilului cu cerințe educaționale speciale și va ține cont de recomandările formulate de către specialiștii Serviciului de asistență psihopedagogică pe domenii de dezvoltare ale copilului.

Evaluarea rezultatelor școlare se va face prin raportare la copil, elev și la curriculumul prin care acesta parcurge domeniul de dezvoltare, disciplina școlară.

Bibliografie recomandată:

- Ghidul metodologic *Individualizarea procesului educațional prin adaptări curriculare*, aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum, Proces-verbal nr.14 din 06 iulie 2017
- Ghidul de implementare a Planului educațional individualizat, aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum, Proces-verbal nr.14 din 06 iulie 2017

*Viorica MART, consultant superior,
Direcția Învățământ preuniversitar, Ministerul Educației*